

LUCIUS APULEIUS PLATONICUS

Ο Λούκιος Απουλήϊος (123 μΧ – 170 μΧ) ο επιλεγόμενος Πλατωνικός και Σοφιστής, υπήρξε φιλόσοφος, ποιητής και ρήτορας. Γεννημένος από πλούσιους γονείς στην Μαδούρα - πλησίον τής πόλεως Μ'Νταουρούς τής σημερινής Αλγερίας. Τμήμα τού βασιλείου τού Σύφαξ αρχικά η Μαδούρα δόθηκε στους Ρωμαίους από τον σύμμαχό τους Μασίνισα. Έτσι έγινε μία από τις ρωμαϊκές βόρειο-αφρικανικές αποικίες και αναπτύχθηκε κάτω από την κυριαρχία τών Αντωνίνων.

Ο πατέρας του Απουλήϊου ήταν ο ένας εκ των δύο αρχόντων της πόλης, το μεγαλύτερο δικαστικό αξίωμα στη Μαδούρα. Μετά το θάνατο του πατέρα του ο Απουλήϊος έγινε στην θέση του άρχων κληρονομώντας ταυτόχρονα τμήμα της πατρικής περιουσίας που ανερχόταν στο διόλου ευκαταφρόνητο ποσό τών 2 εκατομμυρίων σηστερσίων.

Βιογραφία

Ο Απουλήϊος είναι γνωστός στο ελληνικό αναγνωστικό κοινό περισσότερο από το διάσημο έργο του Μεταμορφώσεις ή ο Χρυσός Γάϊδαρος, όπως έγινε γνωστό από την εποχή του Αυγουστίνου. Ο ίδιος ισχυρίζεται ότι ταξίδεψε πολύ ως νέος και μορφώθηκε στην Καρχηδόνα, την Ελλάδα και τη Ρώμη. Στην Καρχηδόνα, παιδί ακόμη, διδάχθηκε τη γραμματική και τη ρητορική. Τις σπουδές του τελειοποίησε στην Αθήνα, όπου ήρθε για να μάθει την ελληνική γλώσσα, αλλά στην πορεία του χρόνου, μελετώντας φιλολογία, ρητορική, ποίηση και φιλοσοφία, απ' ό,τι φαίνεται κέρδισε το δικαίωμα να αποκαλείται πλατωνικός φιλόσοφος. Η Ρώμη μάλλον δεν του άρεσε καθόλου, είτε γιατί ήταν ιδιαίτερα πολυπληθής και πολύβουη, ή γιατί δεν είχε σωστούς διδάσκαλους. Παρόλο που η Μαδαύρα ήταν ευημερούσα ρωμαϊκή αποικία, ο ίδιος αποκαλούσε τον εαυτό του μισό Νουμιδό και μισό Γαιτουλιανό, καθώς η γενέτειρά του βρισκόταν ανάμεσα στα σύνορα των δύο βασιλείων, της Νουμιδίας και της Γαιτουλίας.

Καθώς οι ερευνητές θεωρούν τον Χρυσό Γάϊδαρο, ένα από τα έργα του, τουλάχιστον εν μέρει αυτοβιογραφικό, υποθέτουμε ότι το πλήρες όνομά του ήταν Λούκιος Απουλήϊος ή Αππουλήϊος, το όνομα του πατέρα του Θησέας και το όνομα της μητέρας του Σάλβια. Αν συνεχίσουμε την υπόθεση, γνωρίζουμε, επίσης, ότι η μητέρα του καταγόταν από θεσσαλική οικογένεια και ότι ήταν απόγονος του επιφανούς Πλούταρχου. Άλλες πιθανές πληροφορίες που μπορεί να αντλήσει κανείς από το έξοχο διήγημα είναι ότι δε γνώριζε τα Λατινικά έως ότου έφθασε στη Ρώμη. Το πιθανότερο, ωστόσο, είναι πως ήταν δίγλωσσος από την παιδική του ηλικία. Γόνος πλούσιας οικογένειας, πρέπει να γνώριζε τουλάχιστον τα Λατινικά και τα τοπικά Καρχηδονιακά, μια σημιτική διάλεκτο, αν και ο ίδιος ισχυρίζεται ότι μητρική του γλώσσα ήταν τα Ελληνικά.

Επιχείρησε αρκετά ταξίδια στην Ανατολή, προκειμένου να σιγάσει το πάθος και τη δίψα του για γνώση και την αληθινή θρησκεία. Για αυτό το σκοπό - όντας στην Ελλάδα - ζήτησε και κατόρθωσε να μνηθεί στη θρησκευτική διδασκαλία και τα ελληνικά μυστήρια. Αργότερα το ίδιο έκανε και στη Ρώμη, όπου έμεινε για αρκετό καιρό εργαζόμενος ως συνήγορος. Εκεί το 153 Κ.Ε. έγραψε και τις Μεταμορφώσεις του. Απ' ό,τι φαίνεται κατόρθωσε σε λίγο σχετικά χρονικό διάστημα να ξοδέψει στα ταξίδια του την πατρική περιουσία, αφού έπρεπε να πουλήσει και τα ρούχα του ακόμη για να μνηθεί στα μυστήρια της Ίσιδας και του Οσίριδος. Αργότερα επέστρεψε στην πατρίδα του και νυμφεύθηκε μια πλούσια χήρα την Αιμιλία Πουντεντίλα από την Οία, μια από τις τρεις πόλεις της αφρικανικής Τρίπολης.

Ο Σινίκιος Ποντιανός, ένας νεαρός φίλος του από τη σχολή των Αθηνών, προσκάλεσε τον Απουλήϊο να επισκεφθεί την μητέρα του, μια πλούσια χήρα που ονομαζόταν Αιμιλία Πουντεντίλα. Η Πουντεντίλα είχε προσβληθεί μάλλον από χρόνια κατάθλιψη και οι γιατροί της είχαν συστήσει ως θεραπεία το γάμο. Ο Ποντιανός ήθελε ο νέος σύζυγος της μητέρας του να είναι άνθρωπος της δικής του επιλογής και επέμενε να γίνει ο Απουλήϊος πατριός του. Η Πουντεντίλα δεν ήταν ούτε νέα ούτε όμορφη, αλλά ήταν ενάρετη, ευγενής και πολύ πλούσια. Με τη σειρά του ο Απουλήϊος είχε ξοδέψει το μεγαλύτερο κομμάτι της πατρικής κληρονομιάς σε ταξίδια και μελέτες ή δώρα σε δάσκαλους και φίλους. Αποφάσισε, λοιπόν, να νυμφευθεί την χήρα.

Όμως, πριν το γάμο, ο Ποντιανός είχε παντρευτεί την κόρη κάποιου Ρουφίνου, ο οποίος περισσότερο εποφθαλιούσε το μερίδιο της περιουσίας που θα κληρονομούσε από την εύπορη χήρα. Φυσικό ήταν λοιπόν να αντιτίθεται στο γάμο του Απουλήϊου με την Πουντεντίλα. Ο Ρουφίνος άσκησε τέτοια επιρροή στον Ποντιανό, ώστε ο παλιός συμμαθητής του Απουλήϊου άλλαξε γνώμη και αντιτέθηκε με την σειρά του στο γάμο. Η Πουντεντίλα, όμως, επέμενε στην απόφασή της να παντρευτεί τον Απουλήϊο, παρά τις διαμαρτυρίες του γιού της και του πεθερού του. Λίγο μετά το γάμο ο Ποντιανός πέθανε και στη θέση του ο Ρουφίνος βρήκε συμπαραστάτη στα σχέδια του να καταστρέψει τον Απουλήϊο τον θείο τού γαμβρού του Αιμιλιανό.

Ισχυρίστηκαν ότι ο Απουλήϊος ήταν μάγος, ότι είχε δηλητηριάσει τον Ποντιανό και ότι είχε χρησιμοποιήσει σκοτεινές τέχνες για να κερδίσει την εύνοια της Πουντεντίλας. Και ως να μην έφθαναν οι χαρακτηρισμοί τον έσυραν στα δικαστήρια με την κατηγορία της μαγείας. Το δικαστήριο έγινε στη Σαβράτα το 168 μ.Χ. ενώπιον του Κλαύδιου Μάξιμου ανθύπατου επί αυτοκράτορος Αντωνίνου του Ευσεβούς. Βέβαια, τούτο το δικαστήριο έγινε και η αιτία να γραφεί η Απολογία του ή *pro se de magia liber*, όπως είναι ο ακριβέστερος τίτλος του βιβλίου. Απ' ό,τι φαίνεται ο Απουλήϊος δεν ανησυχούσε ιδιαίτερα για την έκβαση τής δίκης και ρίχτηκε με ενθουσιασμό στην όλη υπόθεση, που την έβλεπε ως ευκαιρία επίδειξης της γνώσης και της ρητορικής του τέχνης.

Η κύρια κατηγορία της γοητείας κατά της Πουντεντίλας ήταν μάλλον γελοία και ο Απουλήϊος απάντησε εύκολα: «Εκπλήσεσθε για το γεγονός ότι μια γυναίκα παντρεύεται μετά από 13 χρόνια χηρείας, αλλά η πραγματική απορία είναι γιατί έμεινε ανύπανδρη τόσο καιρό. Προσποιήστε λέγοντας ότι μόνο η μαγεία θα μπορούσε να ωθήσει μια χήρα στα χρόνια της να παντρευτεί έναν νέο άνδρα, αλλά αυτή είναι ακριβώς η περίπτωση για την οποία η μαγεία θα ήταν περιττή. Προφανώς ο Απουλήϊος αθώωθηκε, αλλά την ίδια στιγμή χάθηκαν και τα ίχνη του. Ήλθε και πάλι στο προσκήνιο αργότερα στην Καρχηδόνα, όπου έλαβε το ανώτατο ιερατικό αξίωμα *sacerdos provinciae*, ιδρύοντας μάλιστα και αγώνες (*iudii sacerdotates*).

Πολυγραφότατος ως συγγραφέας και διάσημος ως ρήτωρ, ο Απουλήϊος εμφανιζόταν συχνά δημόσια, με αποτέλεσμα να εγερθούν αγάλματα προς τιμήν του τόσο στην Καρχηδόνα, όσο και σε άλλες πόλεις. Εκτός από ιερέας του Ασκληπιού, του θεού της Ιατρικής, έγινε και ιερέας της Ίσιδας και του Όσιρι εξαιτίας τής μεγάλης του αγάπης προς την αιγυπτιακή θεά, ορατή στο έργο του Χρυσός Γάϊδαρος. Ο Λακτάντιος γράφει ότι οι πρώιμοι παγανιστές διανοητές θεωρούσαν τον Απουλήϊο μέγα θαυματουργό και του απέδιδαν θαύματα ίσα ή μεγαλύτερα από εκείνα του Χριστού. Μια γενιά αργότερα ο Αυγουστίνος απορούσε αν ο Χρυσός Γάϊδαρος αναφερόταν σε πραγματικά γεγονότα ή ήταν απλά ένα παραμύθι.

Τα έργα του

Από τα πολλά έργα του Απουλήϊου μόνο τέσσερα θεωρούνται αδιαμφισβήτητα δικά του: το *De Magia* [Περί της Μαγείας] (επίσης γνωστό ως *Απολογία*) και το διάσημο διήγημά του *Asinus Aureus* [Ο Χρυσός Γάιδaros] (ή *Μεταμορφώσεις*, βιβλία 11). Επίσης θεωρείται δικό του το *De deo Socratis*, (Ο Θεός του Σωκράτη), που δέχθηκε την επίθεση του Αγ. Αυγουστίνου και το *Florida* [Ανθηρά], ανθολογία των λόγων που εκφώνησε περιερχόμενος τις διάφορες πόλεις. Δύο άλλα έργα που η απόδοσή τους στον Απουλήϊο αμφισβητείται είναι τα *De Dogma Platonis* [Περί του Δόγματος του Πλάτωνος] και *De Mundo Liber* [Περί Κόσμου], μια μετάφραση της ελληνικής πραγματείας *Περί Κόσμου* που αποδίδεται στον Αριστοτέλη. Έργα που λέγεται ότι γράφτηκαν από τον Απουλήϊο, αλλά δε διασώζονται είναι τα *De arboribus* (Περί των δένδρων), *De medicinalibus* (Περί των φαρμάκων); *De proverbiis* (Περί των παροιμιών), *De republica* (Περί της δημοκρατίας); *Epitome historiarum* (Επιτομή ιστοριών), *Eroticus* (Ερωτικός), *Hermagoras*, (Ερμαγόρας), *Ludicra* (Παίγνια), *Phaedo*, μετάφραση του πλατωνικού διαλόγου περί τής αθανασίας τής ψυχής και *Quaestiones coniviales* (Ζητήματα εορταστικά).

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία

Betz, Hans D. (ed.), *The Greek Magical Papyri in Translation, including the Demotic spells.* (Chicago, 1986).

Dodds, E.R., "Supernormal Phenomena in Classical Antiquity," στο *The Ancient Concept of Progress*, (Oxford, 1973).

Richard Helm, *Floridorum*, Teubner, 1910.

Rives, James B., *Religion and Authority in Roman Carthage from Augustus to Constantine*, Oxford University Press, (Oxford, 1995).

Apuleius, *Metamorphoses: The Golden Ass* (Loeb Classical Library), Harvard University Press (1990)